

ATTENTIE.

In de maand Juni worden geen maandvergaderingen gehouden, wegens de algemene vergadering op 29 Mei.

NIEUWE LEDEN.

A. J. H. Clermont, Hoofd der School, Slenaken.
Frans Sauter, Jekerweg 93, Maastricht.
Verkenners St. Romuldusgroep, p.a. A. Gerits,
Koenraad Abelsstraat 5, Weert.
Mej. M. Gysen, Alex. Battalaan 66, Maastricht.
J. E. Theunissen, Bassin 9, Weert.
J. Smeets, Kerkstraat 67, Nederweert.

JEUGDLEDEN.

Woensdag 13 Juni a.s. om 6 uur n.m. vergadering in het museum. De heer E. Nijst zal een instructie geven over de bouw van een mierrennest.

Botanische excursie op Vrijdagmiddag 9 Juni om half 5 naar de Werken o.l.v. de heer P. J. van Nieuwenhoven. Bijeenkomst om half 5 aan de hoek Helmstraat- Grote Gracht.

Vogelexcursie op Zaterdagmiddag 17 Juni in de omgeving van Reckum (België), o.l.v. Broeder Agatho. Vertrek om half 2 per fiets aan de Beyart, Brusselsestraat, Maastricht.

Er wordt een gezamenlijke pas aangevraagd.

DE NATUUR IN.

Roermond. Excursie per fiets naar de oeverzwaluwenkolonie in de buurt van Echt op Zondag 25 Juni. Bijeenkomst op het Munsterplein om 2 uur of om 2½ uur te „Engels Vonderen”, halfweg Maasbracht-Echt op de Rijksweg. Na het bezoek aan de kolonie wordt langs het Reigersbroek gereden naar het Rozendaal (bos- en heidegebied) en dan over Montfort en Linne terug naar Roermond (± 7 uur). De heer R. Geurts uit Echt zal onze gids zijn.

Weert. Excursie naar het Leudal op Zaterdagmiddag 10 Juni. Vertrek per bus vanaf het Stationsplein om 14.20 uur. Wandeling door het Leudal en langs St. Elisabeth tot Heythuysen. Terug te Weert om 6 uur.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN
te Maastricht op Woensdag 3 Mei 1950.

Aanwezig de dames Minis-van de Geyn, van der Mijll Dekker, Aalberts, de Kleermaeker, Schulte, Berendschot, Chambille en de heren van Rummelen, Kruytzer, Pater Verstegen, Pater van Summeren, Nijst, Brans, Tilly, Beaulen, Hack, Janssen, Jaspars, Ogg, Stevens, Wassenberg, Broeder Maurentius, Leysen, Wijsen, Casselli, Sondijker, van Noorden, Nulens, Grégoire, Maessen en Onstenk.

Bij monde van de waarnemend Voorzitter wordt een „In Memoriam” gewijd aan twee leden van het Natuurhistorisch Genootschap, die ons in de afgelopen maand zijn ontvallen.

Op 16 April stierf op 86-jarige leeftijd de heer M. Rongen, die tot buiten de provincie grote vermaardheid genoot wegens zijn kennis van de bijenteelt, welke zowel op de ervaring en de traditie zijner voorouders als op een grondige literatuurstudie berustte. Van deze rijke kennis heeft hij anderen ruimschoots laten profiteren; zijn voordrachten in het Maastrichts over het „honingbeijke” waren uniek. De leden van ons Genootschap die de heer Rongen in 1935 op een maandvergadering hoorden, zullen die avond nooit vergeten. Evenmin als de toewijding, waarmee hij tot op hoge leeftijd de verzorging van de museumbijenstand en de jaarlijkse inrichting van het observatiekastje op zich nam. De uitzonderlijke belangstelling, die de museumbezoekers hiervoor aan de dag legden getuigden van de waardering voor zijn werk, waarvoor wij hem erkentelijk zullen blijven. Moge hij rusten in vrede.

Twee weken later op 29 April overleed te Meerssen Majoor J. C. Rijk, die nog tot in dit laatste voorjaar onze vergaderingen trouw bezocht. Ook Majoor Rijk was als oud Bestuurslid nauw verbonden met Genootschap en museum. In de twintiger jaren heeft hij in opvolging van de bibliothecaris Eyck zich belangeloos met de zorg van de boekery belast; tot het laatste jaar toe kwam hij enige keren 's jaars de vlindercollectie van het museum inspecteren en verzorgen. Om het vele goede werk, dat Majoor Rijk aan museum en Genootschap gedaan heeft werd hij op de jaarvergadering te Echt in 1947 benoemd tot lid van Verdienste. Thans opnieuw voelt het Genootschap zich verplicht door de royale beschikking welke blijkt uit het

† J. C. RIJK.

inmiddels binnengekomen schrijven van Mevrouw E. G. W. E. Rijk-Pauw, waarvan de inhoud luidt als volgt :

Meerssen, Voorjaar 1950.

Aan

het Bestuur en de leden van het Natuurhistorisch Genootschap te Maastricht.

Het is mij een behoefte U allen te danken voor Uw medeleven, in het voor mij zoo smartelijk verlies van mijn echtgenoot, Majoor J. C. Rijk te Meerssen.

Uwe waardeerende woorden over zijn persoon hebben mij veel troost gegeven, wetend zijn groote liefde voor Uw genootschap, z'n groote sympathie voor Uw verenigingsleven.

De laatste jaren ging hij weinig 's avonds uit, maar op den eersten Woensdag van de maand ontbrak hij slechts noode... Daar moest alles voor wijken.

En voor U, Rector Cremers, had hij een bijzondere vereering. Met warme vriendschap werd steeds over U gesproken.

U allen hebt zijn groote liefde voor de wonderen in de natuur gekend en speciaal voor zijn geliefde vlinders.

Majoor Rijk is niet meer. Met de vele vertrouwde gezichten is ook hij verdwenen in uw midden en nooit zal zijn eigenaardige humor meer klinken in de vergaderzaal.

Maar een herinnering aan hem zal blijven, want ik bied U heden uit zijn naam zijn vlinder-

verzameling aan, wetend, dat dit altijd zijn bedoeling is geweest.

Ik heb die verzameling, die hem dierbaar was, zien groeien en zien vormen en ik zou het daarom zéér op prijs stellen, indien deze collectie niet uit elkaar gehaald werd maar in zijn geheel als „Verzameling Rijk" bewaard werd. Een foto van hem, temidden van zijn vlindervrienden zal deze collectie vergezellen.

Ik hoop dat er een plaatsje voor gevonden mag worden, in de ruimten waar hij zoo vaak en met zooveel toewijding gewerkt heeft.

Wilt U dit alles op deze wijze aanvaarden ?

En moge zijn nagedachtenis in eere gehouden worden.

Majoor Rijk is gestorven, zooals hij geleefd heeft, kalm, waardig en volkomen beheerscht.

Ik dank U allen nog zeer.

E. RIJK-PAUW,
Markt 3,
Meerssen.

Met grote erkentelijkheid en dankbaarheid zal het Natuurhistorisch Genootschap deze schenking aanvaarden. Deze verzameling toch, gedurende meer dan 20 jaren hoofdzakelijk rondom Maastricht door de heer Rijk bijeengebracht, is voor wat de Zuid-Limborgse vlinders betreft een unicum in ons land en verdient als zodanig in haar geheel te worden bewaard.

Dat het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap Mevrouw Rijk-Pauw van harte dankbaar is voor hare nobele geste spreekt vanzelf. Moge de piëteitvolle herinnering aan Majoor Rijk de trait d'union blijven vormen voor de vriendschappelijke relatie die het Genootschap zo lange jaren met de familie Rijk-Pauw heeft gehad.

De Voorzitter deelt vervolgens aan de vergadering mede, dat namens het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap schriftelijke gelukwensen zijn aangeboden aan de Edelachtbare Heer Burgemeester Baron Michiels van Kessenich en de heer Ir D. C. van Schaik ter gelegenheid van hun koninklijke benoeming, onderscheidenlijk tot Officier en Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

De heer Grégoire heeft 2 fasciaties meegebracht respectievelijk van *Taraxacum officinale* (gevonden te Schin op Geul) en van *Carlina vulgaris* (gevonden te Keer); naar aanleiding

daarvan geeft Dr **Dijkstra** een uiteenzetting over het ontstaan der misvorming. Ze is waarschijnlijk te wijten aan beschadiging van de vegetatiekegel; ook speelt vermoedelijk een of andere erfelijke factor hierbij een rol. Opvallend is, dat het optreden van fasciatievormen afhankelijk blijkt te zijn van de al of niet gunstige groeiplaats.

Broeder **Maurentius** vertoont 2 gallen nieuw voor Nederland n.l. een *Phytoptus* op *Centaurea serotina*, gevonden op 30 Juli 1949 op de St. Pietersberg en een spoelvormige gal, die op de hoofdnerf van het blad van *Centaurea pratensis* veroorzaakt is door *Lowiola*; dit laatste exemplaar werd in September 1949 te Wahlwiller gevonden; beide exemplaren zijn gedetermineerd door Prof. Docters van Leeuwen.

Pater **Verstegen** laat een fraaie windkanter zien, door hem aan de afgraving bij Mook verzameld; het terrein aldaar ligt bezaaid met een staalkaart van Ardennengesteenten.

De heer **Stevens** vervolgt met onderstaande vogelwaarnemingen:

„dat de ongunstige weersgesteldheid van April nogal van invloed geweest is op de terugkeer van diverse trekvogels, kan uit de volgende waarnemingen blijken.

Van de boerenzwaluw kan men dit jaar wel zeggen: „zij was nauw' verschijnen of zij was ook weer verdwenen". Op 11 April — dus vrij laat — zag ik te Maastricht 5 stuks, maar de volgende dagen was er geen meer te bespeuren. Het duurde tot 27 April eer ik ze weer boven de Jeker bij 't hertenkamp zag verschijnen. Die dag waren er ook de eerste huiszwaluwen.

Gierzwaluwen arriveerden te Maastricht pas op 29 April; dat is voor deze omgeving erg laat. In 1948 waren ze er al op de 21e en in 1949 op de 15e.

De roodkopklauwier, die tot mijn genoegen op 't bekende terrein te Borgharen weer aanwezig is, verscheen andere jaren zo tegen de 24e van Grasmaand. Dit jaar liet hij op zich wachten tot 2 Mei.

Op deze dag verscheen in 't Stadspark ook de eerste grauwe vliegenvanger; die had zich ook al verlaat.

En zo waren er meer.

Van deze gelegenheid wil ik tevens gebruik maken om te vermelden, dat op 29 Maart 'n wouw vrij laag over 't Stadspark vloog in Z.O.

richting en dat op 30 April twee zwarte sterns en een visdiefje tussen 'n dozijn kapmeeuwen boven de Maas te Borgharen heen en weer vlogen."

In aansluiting hierop volgen de onderstaande ornithologische mededelingen: te Beegden werd de boerenzwaluw op 7 Aprilesignaleerd, te Arcen de huiszwaluw op 18 April en te Weert de gierzwaluw op 1 Mei (waarn.: de Haan); de wielewaal werd eind Maart gehoord te Cottessen (med.: Onstenk); te Heerlen werd eind April de hop gezien (waarn.: van Noorden).

De heer **Kruytzer** vertelt tot slot iets over insecten als thermometers.

Iedereen weet, dat het gedrag van de insecten in hoge mate afhankelijk is van de temperatuur der omgeving, doch dat men uit het geluid, dat sommige insecten voortbrengen, direct de temperatuur kan aflezen, is misschien niet zo algemeen bekend. Interessante gegevens vindt men in de Juni-aflevering van *Natural History*, (Vol. 58, no. 6).

De schrijver van het artikel, Cleve Hallenbeck, heeft de geluiden van meerdere krekels, die in New Mexico voorkomen, geobserveerd en met de thermometer gecontroleerd. Zo constateerde hij o.a. dat bij de aldaar voorkomende veldkrekkel, *Gryllus assimilis*, het aantal sjirps in 14 seconden, vermeerderd met 40, de juiste temperatuur aangaf in graden Fahrenheit.

Imms vertelt ons in *Insect Natural History* (London 1947) dat deze regel voor krekels in het algemeen opgaat.

Een ander insect uit New Mexico, een verwant van de krekels, *Pterophylla camellifolia*, die staccato sjirpt, verkort zijn muzikaal program bij iedere temperatuursdaling van 3° F. en zo heeft men een nauwkeurige temperatuurlijst gekregen. Beneden de 55° F. zwijgt hij.

Onze inheemse groene sabelsprinkhaan begint pas te sjirpen bij 61° F., ook haar geluid wordt door de temperatuur gemodelleerd, doch nauwkeurige gegevens heb ik nog niet gevonden. Misschien kunnen we hier ook eens op letten, wie weet wat er nog allemaal voor de dag komt.

Nu we het toch over musicerende insecten hebben, is het wellicht aardig te vernemen, dat men in sommige streken van Italië en Portugal veldkrekels in kleine kooien houdt, om er thuis ook van te genieten. In Japan drijft men zelfs handel in krekels en sprinkhanen.

te Heerlen op Woensdag 10 Mei 1950.

Aanwezig de dames Bour, Zopp, Sterken, Jongmans, Janssen, en de heren Collin, Warrink, Br. Arnoud, Eenens, van der Kruk, Neuman, Coonen, Rentrop, Mientjes, Adams, Bruna en Dijkstra.

Mej. Janssen laat enkele rolstenen zien afkomstig van de Middellandse Zee. Verder deelt zij mee, dat in Frankrijk *Viscum* erg veelvuldig voorkomt op *Populus tremula*; 20 en meer exemplaren op één boom zijn zeer gewoon. In verband hiermede vertelt Br. Arnoud, dat in Heerlen op de Molenberg *Viscum* gevonden is op de els. Ook constateerde spr., dat een merel humus van een dak verzamelde om dit materiaal te gebruiken voor nestbouw. Merels, vroeger schuwe bosvogels, hebben zich de laatste jaren geheel aangepast aan de menselijke omgeving, wat aantrekkelijkheden meebrengt, maar ook nadelen.

De heer van der Kruk vraagt zich zelf, en de vergadering, af, waarom een merel al de bloemen van zijn primula's afplukte zonder deze verder te gebruiken.

Dr Bruna verzoekt een ieder om te voorkomen, dat Lelietjes van Dalen uitgestoken worden. Verder wijst hij er nogmaals op, dat het voor eenieder verboden is om orchideeën te plukken of uit te steken, dus ook voor leden van het Natuurhistorisch Genootschap! Moet men iets verzamelen voor wetenschappelijk doel, dan moet men eerst de plaatselijke burgemeester om verlof vragen.

Br. Arnoud heeft op 25 Maart te Epen reeds vrij grote salamanderlarven gevangen. Een exemplaar wordt de vergadering vertoond. In verband met de vroege datum is spr. erg benieuwd naar de soort. Bij Epen had hij aan de Geul een dagkoekoeksbloem waargenomen, die zowel blauwe, rode als rose bloemen bezat. Vermoedelijk speelt het ijzerhoudend water hierbij een rol. Spr. vermeldt het voorkomen van de zwarte kwikstaart te Maastricht. Tenslotte deelt hij iets mede over de levenswijze van *Ephemera danica* Mull. De larve hiervan komt voor in bronnen te Schin op Geul. Totnutoe waren van deze eendagsvlieg in Nederland slechts twee vindplaatsen bekend. Eigenaardig is, dat de larve 12 vervellingen doormaakt, waarna de subimago nog eens vervelt. De literatuur geeft 7 tracheekieuwen aan, Br. Arnoud kon er slechts 6 opmerken.

Dr Bruna weet te vertellen dat de kleine bonte

specht te Welten zou broeden.

De heer Neuman heeft rupsen van *Araschnia levana* gekweekt; hierbij viel het hem op, dat het grootste gedeelte (c.a. 80%) van de hieruit ontstane vlinders slechts twee paar poten bezit — het voorste paar ontbreekt dan — dit in tegenstelling met dieren in de natuur opgegroeid.

De heer van der Kruk wijst de natuurliefhebbers op de mogelijkheid om lid te worden van de Nederlandse Heidemaatschappij. Hij vraagt de vergadering af, of het niet wenselijk zou zijn om een lijst op te maken van aantrekkelijke onderwerpen, waaruit de leden, die eens geheel vrijwillig een voordracht willen houden, dan een keuze kunnen doen. Gezien de drukke agenda van deze vergadering, menen enige aanwezige leden, dat dit niet nodig is. Het voorstel kan onder ogen genomen worden voor de wintermaanden. Verder vraagt spr. waarom er niet meer excursies gemaakt worden. Wat is het resultaat van de gehouden enquête om de excursies meer te verdelen?

Dr Dijkstra laat enkele uileballen zien met cocons van motten erop. Hij wijst op het verzoek uileballen te verzamelen. Tevens vertoont hij een takje van *Rhus*. De bijzonderheid van deze plant is, dat de stengels geheel de vorm hebben van bladeren en op hun „middennerf” blaadjes vertonen.

De heer Mientjes zegt dat de filters in de koeltorens der mijnen door algen verstopt raken; de bestrijding geschiedt door toevoeging van chloor aan het water. Na enige tijd blijken de algen immuun geworden te zijn.

Mej. Jongmans deelt bij het sluiten van deze zeer geanimeerde vergadering aan de liefhebbers een aantal stekken uit van de kamerlinde.

UIT EIGEN KRING.

Van 3—11 Mei l.l. had te Paterborough (E.) het eerste wetenschappelijke Congres voor Champignononderzoek plaats. Het initiatief hiertoe ging uit van het Departement van Landbouw in den Haag; de organisatie berustte bij Drs. P. J. Bels te Houthem.

Geïnteresseerden uit 8 landen namen hieraan deel; het gezelschap genoot gastvrijheid van de Mushroom Growers Association en de Mushroom Research Association.